

CASPARIS URSINI VELII
DE
BELLO PANNONICO
à
FERDINANDO I. CÆSARE
ET
REGE HUNGARIÆ CUM JOANNE COMITE
SCRPUSIENSI, REGNI AEMULO, FELICITER
GESTO,

LIBER VII

*Obsidione soluta, gravis ac periculosa seditio præsidii Vien-
nensis prudentia & auctoritate Ducum ægre sublata; Imperatoris
CAROLI, & FERDINANDI Cæsaris ac Regis durante obsidione
providentia; WILHELMI & LUDOVICI germanorum fratrum,
& inchytorum Bavarie Ducum de Hungaria inprimis atque Au-
stria, deque universo orbe Christiano immortalia merita,
compendio laudata.*

Obsidionem commodam solutam atrox seditio militum infe-
cuta est; unde plurimum periculi ducibus, præfectis, tri-
bunisque militum, sed maxime civibus imminabat. Qui-

na stipendia ausi sunt flagitare ob toties defensa mœnia. Ea iniquissima postulatio erat: quippe jure belli modo iis duplicari solent stipendia, qui oppugnarent, minime vero mœnium propugnatoribus; cum horum permulto levior sit conditio; nempe qui mœnibus sint tecti, atque aliis munimentis ac rebus necessariis omnibus provisus in tempore tuti: contra illi & fossam superare, & aggerem ascendere, postremo murum aggredi, in eumque evadere, & pauci cum plurimis periculose decertare necesse habeant. Primum itaque duces ac tribunos in concione omnes circumfistere, ac jam non immodeste modo stipendium flagitare, verum etiam minis territare; quos tantam summam abnuentes, ac querentes per summam injuriam & nequissime postulari, haud procul aberat, quin occiderent: alii gladiis eductis, alii submissis lanceis jamjam videbantur imminentes confossuri: alius alium ad ferendum hortari, atque instigare feroci clamore hostilem supra modum. Quidam pleni audaciæ summæ, vim allaturi innocentibus, per confertam multitudinem strictis gladiis irruentes, cædem intentabant. Duces in tanto discrimine circumventi orare, ut se pro captivis, aut dedititiis tantisper afferarent, donec ad Regem ac principes relata res foret; ipsos in præsens non esse tantæ summæ solvendæ. Paucos admodum vexilliferos ac centuriones, & duplici stipendio honoratos hæc dicta permovebant, qui vi globum circumstantium perumpendo ducibus evadendi viam, suo cum ingenti periculo, fecere. Enimvero tantus furor occupaverat animos militum, licentia, & urbanarum copia rerum, præcipue vini corruptorum, ut quos penes summa belli administrandi erat, iis cupientibus cum seditiosa multitudine agere, dare publicam fidem aliquandiu denegarint: avidissimi prædæ civilis, sese quamprimum urbem, velut captam, direpturos esse, minabantur, & apparebat, id jam statim facturos. Itaque pauere cives & miserari sortem tam infelicem & suam & urbis: quod a defensoribus ac fociis jam plus periculi foret, quam a Turcis erat, dum adhuc gravissima obsidione premerentur. Hic tantus ac insanabilis furor militum omnibus afferebat salutis desperationem: ac nemo non complorabat rempub. proditam, & jamjam patriæ secum occasuræ ruinam omnes in animo versare, cædes, rapinas atque incendia, scæda omnia atque intoleranda, quæ captos a victoribus perpeti est necesse. Patratum fuisset eo die facinus, post hominum memoriam longe teter-

rimum, ac pessimi foedissimique exempli; si ægris inhumana rabie animis dux furoris & instigator paulo insignior affuisset. Verum & ducibus ex concione fugatis, & vexilliferis ac primoribus viris paulo ante elapsis, militum vulgus incondito clamore probra jactando ac minas, ostentando cædes, incendia, ac direptionem, carptim in diversoria abierunt. Ibi hospitibus non solum graves, ut antea erant, & contumeliosi; sed jam hostiliter fortunas ac vitam se illis erepturos minitabantur.

Intercessit inde biduum, quo præfecti regii cum ducibus consultavere, si qua ratione tanto militum furori obviam iri posset, ac sedari exitialis tumultus, qui tantum eo spatio creverat, ut postridie in concione probrosis succlamationibus etiam atque etiam quina stipendia obstinatissime flagitarent. Omnes stolide ac ferociter vociferabantur, urbem, ni persolverentur integra stipendia, quam paulo ante acerrime defenderant, per summum scelus ac nefarie deleturi, & tincturi gladios cruore eorum, quibus sacramento addicti tenebantur. Cujus facti ut causam viderentur aliquam habere, idcirco tantam pecuniæ summam petiere, quæ nulla ratione confici poterat. Postremo, cum nec reprimi posset, nec sedari efferatæ multitudinis rabies, principes trina salaria promittere coacti, etiam Regio nomine annonam decuriatim obsidionis tempore, ac postea in multos dies copiose distributam, dono dederunt; cujus pretium jure poterant ex stipendijs decerpere. Quotidie in militem binas carnis libras, totidem panis, ac vini heminas partiebantur; sed hoc quoque militari furori concessum, quorum animi vasti avaritia & luxu perditæ, non quidem saturati in præsens, sed modice leniti, ægerrime tulerunt, sibi præter spem, nimis quam liberali & honesta oblata a principibus conditione, causam ereptam facinoris concepti. Cæterum culpa inhonestæ adeo & iniquæ postulationis a gregario milite orta, cujus audacissimi quique repente consilium arripuerunt, ac commilitones suos facile impulerunt ad tam atrox negotium, quod propter magnitudinem sceleris conjurationi foedissimæ similis fuit, quam seditioni militari. Auctor postea captus ac manifestus tanti criminis, præcisa lingua, qua insanabile virus in aliorum mentes effuderat, ac dein laqueo gula interstricta, posteaquam diem totum pependisset, unco tractum ejus cadaver sub dio aliquot dies jacuit infepultum. Ediçtum deinde, quo die, ac quem ad locum convenirent, ubi stipen-

pendium petitum exolveretur. Ibi, qui ex militum vulgo triplex petierunt, eorum nomina, ac regionis & oppidi, unde quisque ortus erat, notata sunt. Plerique vero, qui jamdiu duplicis stipendii præmio honorati meruerant, quos *duplices* fortasse non inepte appellaverimus, tum alii, quibus magis cordi fuit honesta fama, quam vile adeo lucrum pecuniæ, vi ac scelere extortæ; maluerunt exortes esse simul pecuniæ & culpæ, quam militia partam gloriam avaritiæ sordibus commaculare. Nonnullos vero pudor ac metus coercerat, ne missione data ad suos reversi, pœnas luerent procacissimæ postulationis, aut alioqui ob tantum scelus infames, veluti ignominia notati, civibus suis odio contemptuique essent: quo factum est, ut plures ignavi quam strenui, tyrones quam veterani, quibus nihil unquam pensi fuit, modis indignissimis ac summa cum injuria flagitata stipendia perceperint. Reliqui fuere milites Ecciani, simili contagione polluti, eodemque exemplo stipendia petentes; quæ ab duce magnanimo jam a principio illis pernegata sunt, qui ad eos pertinacius flagitantes, nihil territus minis ac tumultuantium clamore, facto silentio, talem orationem habuit. *Quæ malum isthæc amentia est, milites, ut obliti fidei ac decoris vestri, contra jus fasque omne vitamini? aut quid adeo vobis in mentem venit, ut eos imitari velitis, qui flagitiis & dedecore cooperti, tam propter exiguam pecuniam famam suam atque existimationem præcipitaverunt? an ita avaritia occæcati estis, ut, quantum scelus in vos concepturi sitis, minime provideatis? quo admissio vos fortunasque vestras in discrimen rapturi, patriam sempiterno dedecore afficietis; liberos denique vestros & propinquos eadem infamiæ perpetua labe aspergetis. Cæterum, a quo indebita stipendia per scelus atque injuriam flagitatis, is, si nescitis, vobis imperat; cujus sub jure ac ditione major pars manetis. An dubitatis ei occasionem defuturam persequendi aliquando & ulciscendi tantam injuriam, cujus vel vos pœnas, vel liberi vestri pro vobis luant? Enimvero non levius proditione facinus consciscere in animum induxistis. Siquidem prope cives estis urbis hujus, si communem dominum respiciatis; fratres horum, si Christianorum numero censei velitis; quibus vos ultro suppetias venire oportebat, non mercede accersitos, & arma voluntarie sumere adversus infestissimos Christiano nomini hostes; tantum abest, ut juris ullo prætextu supra usitatum meritumque stipendium quicquam postulare possitis, aut debeatis.* Quippe ea vis est ac plus quam hostile maleficium; quo simul

hominibus diisque immortalibus, rupta religione sacramenti, ac fide nefarie violata, merito invisi eritis & execrandi: illi ut vobis mala omnia ac dira imprecentur, deinque fidem & ultrices furias implorent; hi postremo supplicia justa ac pœnas a vobis expetant. Quapropter etiam atque etiam moneo vos, milites, ut tam procaci, stolidi, & impudenti postulatione omissa, memores decoris vestri ac salutis, evellatis penitus ex animis vestris & memoria, totaque vita vestra ejiciatis consilium inonestum adeo ac perniciosum. Si id facietis moniti, cum omnium benevolentiam, tum principis gratiam integram servaturi estis: sin quicquam statueritis vobis indignum, bonis vero ac principi intolerandum, pro temere sperata pecunia, ac lucro (prædico enim vobis certo, excepto unico stipendio, quod utique debetur, præterea nullum vobis datum iri,) odium bonorum omnium, dedecus & ignominiam sempiternam in vos suscipietis.

Hæc atque alia dicendo spem omnem sustulit ex animis militum tantæ summx adipiscendæ, eorumque mentes omnium a tam iniquo proposito avertit; qui simplici stipendio contenti, donatique superiorum dierum annona, ad ultimum accepto comœatu, quietis & æquis animis abiere. Sed neque dum furor omnis militaris compressus fuit, tumultuosius flagitantibus fena stipendia, quæ meruerant, iis, qui biennium in Ungaria militia functi, Viennam ante urbis obsidionem ad propugnandum accersiti erant. Hi seditiose non dicere modò, sed multa etiam facere; duces suos in concionem redire non auros, in ipsorum domibus, postquam violenter irrupissent, effractis cubiculorum januis, abdita loca omnia explorantes, ad cædem quæritabant: conjurabant denique, se urbe non excessuros, quoad integra stipendia persolverentur. Postquam vero laborante inopia ærario, tanta summa tam repente conflare non posset, quingentariis cohortibus duabus bina salaria numerata sunt, eisque promissum, intra dies triginta reliquum in castris solutum iri: quibus continuo edictum est, ut postridie sub signis egrederentur, ac cum equitatu peditatuque cætero apud Ovarum sese conjungerent. Qui tantum abfuit, ut edicto parerent, ut a signiferis ac duplaribus perpaucis, qui ad signa convenerant, vix manus abstinerent, in eos convicia ac probra ingerentes: illi tamen quo præceptum erat, postremo sunt profecti. Sed jam cum prope exiisset mensis spatium, appeteretque dies solvendi stipendia, & esset non ita magnus numerus

merus seditiosorum, Imperialibus & Eccianis militibus jam pridem digressis, quin, si quid seditiose attentarent, in eos animadverti posset, edicto imperatum est, poena capitali constituta, ne quis unum ultra diem miles in urbe maneret: quo factum est, ut tandem urbe excederent, partim ad castra apud Owarum profecti, alii dato com-
 meatu, multi tantummodo postulata missione, neque accepta, dilapsi alius alio, discessere. Ex quorum discessu haud minor lætitia civibus fuit, quam paulo ante, cum obsidione liberati fuissent. Tempus me deserat, si damna probraque illata hospiti-
 bus enumerare velim. Immodesti, temulenti homines, atque haud scio, an hominis vocabulo digni, per domos civium libidinose debachati, non satis habuere, vi rapere omnia, quæ collibuisse, sed hospites multi semigraves vino pulsavere: alii clausa effringentes scrinia, ac capsas, impune vel inspicientibus heris, expilaverunt: pecuniam, vasa, vestem, quæ quisque concupiverat, secum asportaverunt. Quæ porro auferre aut consumere nequiere, comminuerunt, aut alioqui, ne hospiti usui essent, corruperunt. Quid multa? nullo quidem militari instituto, sed ne quidem humano ritu in urbe versati, omnia sacra ac profana nefarie permiscuerunt: civium permultis nihil præter miseram animam reliqui fecerunt, immisericordes, inhumani, crudeles, efferi, ab omni modestia ac ratione alieni. Hæc & mille alia fœda auditu, fœdiora visu, sed tristissima indignissimaque toleratu miseris civibus, perfoluto jam tum stipendio, etiam rerum necessariarum facta copia, quæ tum publice, tum privatim a civibus abunde ac gratuito eis suppeditatæ erant, impii, violenti ac facinorosi mortales admiserunt.

Cæterum Ferdinandus Rex circa principia obsidionis Lintio confestim Pragam, ad excitanda arma Bohemorum, profectus est. Regina, adverso flumine Pataviam navi tracta concessere; regiis liberis jam pridem ad Oenipontes terrestri itinere præmissis. In Bohemia animis omnium oratione Regis arrectis, communi consilio decretum, ut qui essent ætate militari, omnes arma caperent. Evocatis Bohemis, Rex cum paucis admodum equitibus magnis nocturnis diurnisque itineribus per saltus Boemorum Pataviam per-
 venit. Inde, salutata Regina Anna uxore, (nam Maria pridie Lintium præcesserat) ipse postero die eodem actu-
 uario in navigio deproperavit. Postea haud multis interjectis diebus, factus certior

de soluta obfidione, Turcarumque discessu, in Austriam ad Crems oppidum contendit, ubi tantisper commoratus est, donec seditio militaris majore ex parte sedata fuit: quo furore tandem restincto, Moravorum exercitum ad XXIII millia armatorum apud Zneumam in stativis castris, ubi confederant, invisit. Florentes armis ac viribus peditum equitumque copiae eo convenerant; quae simul increbuit fama solutae obfidionis, & hostium discessus, illo omni agro, ubi confederant, evastato, postremo data missione, suam quisque domum redierunt. Conveniebant maxima ac valentissima auxilia cum ex Boemia tum Germania, cum jam ubique ad arma conclamaretur, ac Viennam omnes, tanquam ad commune restinguendum incendium, concurrebant. Excivit fama obsessae urbis nobilissimae Caesarem Carolum in Italia bella componentem, ac cum pontifice & Venetis pacificantem; qui contractis copiis ad XX millia armatorum secum educens accelerabat, auxilium fratri & obsessis laturus. Verum posteaquam de profectioe hostium, ac liberata urbe Vienna, jam in agro Mantuano cum esset, nuncius allatus fuit; retro, unde venerat, rediit. Inde Bononiam, quo jam pridem venerat pontifex, cum exercitu, ac multijugo & splendidissimo Hispanorum atque Italarum nobilissimorum hominum comitatu profectus est. Verum inter auxiliares principes ac socios nulli firmiorem opem & promptiorem affectis Austriae rebus, quam inclyti Bavariae duces Wilhelmus & Ludovicus, germani fratres, in hoc bello afferebant: quorum cum alias in tuendo Christianam religionem, tum id temporis studium ac pietas maxime eminuit. Eorum res pie, magnifice, ac sapienter gestas, ne sua laude fraudentur, scriptores alii aeternis haud dubie literarum mandabunt monumentis; mihi satis fuerit in praesentia, quaedam memoratu digna, ac cohaerentia cum rebus regis, quam ejus fieri poterit, brevissime explicare.

Caesare Carolo, peracto conventu Wormatiensi, in Hispanias, unde venerat, profecto, extemplo per cunctam Germaniam, horribili quodam atque inaudito contagio, jam non solum Lutherana, quae tamen acriter invaluerat, sed etiam aliae complures sectae impiae ac nefariae, veluti pestilentia ac insanabilis lues exortae, passim in mortalium mentes invaserant, ac nova jam & longe a receptis ritibus diversissima religio animis derepente incussa est: adeo ut nefandis erroribus divina humanaque omnia nullo discrimine confusa ac

per-

permixta haberentur. Providerant tamen in animis suis inclyti ac sapientes Bavariae principes ruinam, quae sacris omnibus ac profanis rebus ex tam repentina & formidabili religionis commutatione immineret: proinde antequam tanti mali virus penitus medullis ipsorum principatus infideret, quod aliis in locis atque urbibus jam potentius evaluerat, quam ut monendo aut territando poenarum metu sedari ac tolli e medio posset: ubi haud multum proficerent castigatione tanti flagitii, mox adhibita suppliciorum severitate, cujusquemodi homines, nullo habito generis, aetatis, ac conditionis respectu, qui eo veneno delibuti alios quoque ad sceleris societatem pelliciebant, atque a pertinacia desistere benigne moniti nolebant, neci dedere coacti: facile tum a principio reliquos absterruerunt, suaeque ditionis ab oppidis & regionibus pestem adeo horrendam & exitialem mature averterunt: qui si tam impuris & sceleratis hominibus consensissent, impunita execrabili impiorum audacia, incredibile est memoratu, quanta vastitas religioni tum illata, ac quae strages bonorum editae fuissent. Verum generosi optimorum principum animi, imbuti jam inde ab incunabulis prudentia ac pietate avita, non solum turpe, sed etiam factu impium existimaverunt, si vel latum unguem a sententia sua majorumque ab instituto recessissent. Quorum sane laudandum pietates studium Deus immortalis grate agnoscens, & ipsos, & populos, quos regunt, pacis bonis fruentes, atque eximie pollentes, conservat atque tuetur. Cum enim passim per cunctam Germaniam ex illa animorum labentium quotidie in peius commutatione, & effrenata licentia bellum nasceretur, ac consurgeret servili deterius, foedum ac periculosum, & circa omnia hostilia essent atque infesta; prorsus nihil tumultus in amplissimo horum principatu fuit: quorum sapientia admirabili, moderatione, summaque industria ac consilio spectatissimorum hominum & probatissimorum, quos fide & longo rerum usu probatos magnis de negotiis agitantes in consilium adhibere solent, subditi omnes populi in fide & officio permanerunt, ne exigua quidem data ab uno aliquo significatione rebellandi, aut alioqui commutatae voluntatis. Quin etiam, quod magnificum imprimis duxeris ac gloriosum, cum bello intestino laborantibus, ex foederis Suevici pactione mille quingentos pedites, & octo equitum turmas auxilio miserunt; tum quo externis ab armis & insultu hostili suos fines defenderent, continuo mille equites graavis armaturae, peditum legionem unam exercitatorum:

homi-

hominum conscripserunt; quos cum iusto belli apparatu per omne tempus perniciosæ illius conjurationis in excubiis sub armis tenuere. Huc accessit flos aulicæ nobilitatis, quæ & splendida & ampla utriusque in aula principis honoris famulitiique gratia perpetuo versatur: quo facto cladem & jacturam ingentem a ditionis suæ terris avertent. Sedato commodum servili tumultu, Imperator Turcarum Solymannus, cupientissimus regni Ungariæ potiundi, contractis maximis copiis, imparatos Pannonios summa vi aggressus est; quem contra Rex Ludovicus tumultuarium exercitum, neque eum quidem satis firmum, raptim eduxit. Ibi vix inito prælio omnes repente Pannonii sese fugæ mandaverunt; Rex ipse in fuga, voragine paludis resupinato equo, dum crepidinem præaltam superare conatur, absorptus interiit. Exin totam Pannoniam Turcarum arma pervagata sunt, usque ad Jaurinum ultra citraque flumen Danubium late omnia ferro atque igni vastantium. Tyrannus Buda potitus, urbem ut cætera oppida incendit, sola arce seu regia conservata. Ibi tametsi incliti Baviaræ principes propter celerrimum hostium in Pannoniam adventum ac regionis longinquitatem tempestitiva auxilia mittere Regi nequierunt; cum præsertim ea a nemine speciatim peterent: tamen audita modo fama irruptionis immanissimorum hostium in regnum nobilissimum omnium ac pulcherrimum, ipsi sua sponte primominis duces ac militiæ peritos, & una X. millia hastarum longarum ad Regem ocissime miserunt: nimirum sui id muneris esse existimabant, ut Christiana jam olim persuasione inducti, non expectantes nuncios, fidem opemque ipsorum implorantes, ex fœdere, quo omnes tenentur Christiani, Regi Christiano ac innocentissimo juveni, atque a suis magna ex parte deserto, quam primum suppetias mitterent. Post hæc nullis non in conventibus principes atque omnes Germaniæ potentatus enixe hortari & stimulare nunquam sunt gravati, ut primo quoque tempore expeditionem tam amplam quam necessariam adversus Turcas decernerent; atque alienæ potius calamitatis exemplo, quam suæ mallent in externo solo sociorum injurias vindicare, & hostium teterrimorum arma avertere, quam domi ac suis in sedibus vim ac sævitiam illorum experiri. Ad hoc bellum suam operam atque opes polliceri, ac pro suis utrumque facultatibus arma, commeatum, pecuniam, cæteraque, quæ usui forent, abunde collaturum: quod eos voluntarie ac liberaliter facturos fu-

se,

se, superiori anno magnifice ostenderunt. Etenim cum Solymanus Turcarum Imperator, majore parte regni Pannoniæ iterum suæ ditionis facta, cum infinita multitudine armatorum in Austriam prius prope rueret, quam venire crederetur, ac urbem Viennam gravissima obsidione premeret: præter ea auxilia, quæ communiter cum aliis principibus contulerant ad eum numerum, quem singuli electores principes præstare solent; privata etiam sua sponte Regi Ferdinando centum equites gravis armaturæ, ac duo millia electorum peditum misere. Postremo ubi jam periculum extremum immineret obsessis, in quibus publica fortuna ac salus Christianitatis periclitabatur, nisi mature succursum foret, tum ut & ipsis defensoribus & urbi subvenirent, tum ut eo facto Ferdinando Regi ac reipublicæ Christianæ, quantum per eos staret, commodarent; extemplo quatuor ac viginti millia peditum, equitum II. millia coegerunt: quos incredibili celeritate ordinatos ac centuriatos ad Austriæ fines perducebant.

Neque vero tum satis habuere suis ipsorum viribus ac florentibus copiis laboranti reipublicæ Christianæ succurrere; sed etiam fœderis Suevici principes monendo enixe & hortando perpulere, ut pro rata fœderis parte, continuo X. millia peditum, mille circiter ac quingentos equites conscriberent, ac cum ipsorum armis confociarent: quæ si coiissent intra trigessimum diem, ut constitutum erat, peditatum ad numerum XXXIII. equitatum prope IIII. M. comparabant; quibus alter fratrum magnanimus dux Ludovicus præficietur, adversus hostes florentissimum exercitum summa alacritate ducturus. Ad hoc tormenta omnis generis ænea, nempe boardas, colubrinas, & quæ ab inventoribus suæ linguæ vocabulis *cantrices*, *falconetique* appellantur, numero ad sexaginta, iidem inclyti Baviaræ duces profecturis in bellum commodabant: quæ quidem auxilia longe maxima dum partim coguntur, partim ad diem præsto sunt, hostes desperata expugnatione clarissimæ urbis, ac fame jam & frigore intempestivo tentati; denique perterriti metu adventantium undique auxiliorum: soluta tandem obsidione, altero ac vigesimo, quam obsidere cœpissent, die, re infecta discesserunt tam propere ac trepidanter, ut fugæ similior quam itineri eorum profectio videretur. Itaque cognito hostium discessu, inchoata ad id tempus expeditio, cum jam nihil ab omni parte periculi esset, & propter viæ longin-

quitatem, fugientiumque hostium festinationem, hyemisque jam tum appetentis asperitatem adempta nostris esset infectandi facultas, intermissa fuit; in quam inclyti duces Bavariae ad centum millia aureum nummum impenderunt; omni profecto laude, honore, ac fortuna & vita longissima digni: quorum eximia fides ac virtus nostrae tempestatis principibus hortamento esse merito possit, post vero futuris exemplo. Quodsi omnes ad hunc modum essent animati principes duntaxat Germaniae, profecto non solum Turcarum arma ab Ungaria ac terris Christianitatis amoverentur; sed nostra in illorum viribus victricia concreparent: allatura deinceps cunctis populis ac nationibus Christianitatis salutem, pacemque altam ac diuturnam.

Postquam certa fama allata est, Turcarum copias universas Ungaria excessisse, comes Joannes ab Hardeck, vir excellentis animi ac probitatis, cum VIII. equitum turmis, ac II. peditum millibus ad Owarum profectus arcem obsidere cepit. Ei arci, abeunte ex Pannonia Imperatore Turcarum, praefecerat Joannes Cepusensis eximia erga se fide nobilem virum N. Aff. cum exiguo praesidio militum, qui principio quidem fortem ac fidelem operam navabant: deinde cum animadverterent, diuturnam obsidionem sustineri non posse, neque subsidio venturum Cepusensem, jam externa destitutum ope Turcarum ex discessu, suis autem viribus exigue pollentem, inconscientia praefecti pacti cum hostibus, arce patefacta, deditioem subiere. Eodem fere tempore parte ab alia Joannes Caczier pari felicitate Trencinium oppidum ab hostibus occupatum recuperavit. Circiter sexcenti ferme hostium, voluntaria deditioe facta, oppido potiti fuerant. Ea re cognita, Caczier mature arcis praesidio, quae nondum in hostium potestatem venerat, subveniendum ratus, electos secum trecentos equites Ungaros, relicto post se peditatu, qui equitatum propter machinas tormentaue tardius progrediens assequi non poterat, raptim eo duxit, si forte pontem nondum ab hostibus interscissum occupare posset, quo milites commodius & celerius traduceret; verum ut eo pervenit, reperit dejectam modo materiam directam: quare statim omnes ad pedes ex equis desilire iussit, relictis paucis admodum ad equorum custodiam, alios per tigna trabesque ipse praegressus traduxit, e quibus duo tresve in flumen deciderunt, qui incolumes, natanci periti, evasere. Inde improvise in oppidum facta irruptione, hostes incautos cadunt, interfectis

fectis circiter quinquaginta : reliqui altera porta effuse fugientes loca ad montosa ac saltibus cineta, proxime oppidum salutem quaerunt : jam enim & ex arce praesidium descendens nostris auxilio veniebat. Caeterum fugientes persequi non erat consilium, quod peditatus adhuc ultra flumen erat, & deserere oppidum, nondum confirmatis civium animis, haud satis tutum videbatur. Idcirco in praesens Caczier fati habuit oppidum recuperasse, & hostes partim caesos, alios fugatos esse : qui subito materiam ex oppido deportari ad flumen iussit, ut resecto ponte quam primum pedites ac machinae traducerentur. Inde ad pontes, quos ipse in Wago & Grano fluminibus instituit, praesidiis relictis, cum haud procul Istrograno comperisset ab exploratoribus, ducentos equites hostium cum una turma gravis armaturae constitisse, ad eos magnis itineribus cum suis equitibus contendit, ac noctu incuriose agentes, semisomnes & imparatos aggressus, ad unum omnes cepit ; in quibus erat genere atque opibus clarus Stephanus Hederwar, ac complures alii nobiles viri ; pauci primo impetu ex eis interfecti sunt. Convenerant, ut postea ex captivis cognitum fuit, eo consilio, ut reliquas copias, quas tum conflaverat Cepusienfis, eo loci expectarent, quae postridie venturae dicebantur, ut infidiis circumventum Caczierum cum omni equitatu peditatuque suo opprimerent : itaque quas hosti struebant infidias, in eas ipsi inciderunt, suaeque ipsorum fraude capti sunt. Eosdem fere per dies Zagabriensem Thomam episcopum & Paulum Erdödi, a Turcarum Imperatore ac Cepusienfi redeuntes domum, Ludovicus Pekri cum vix trecentis equitibus, etsi longe plures hostium essent, adortus in via inopinantes, edito aliquamdiu certamine accipiti, postremo inclinantibus hostium animis, omnes in fugam, ipso Thoma graviter faucio, conjecit, ac praeda omnis generis & ampla & maximi pretii potitus est : quandoquidem vestes pretiosas & vasa argentea, torques aureos, atque alia ex auro atque argento militaria ornamenta, itemque ingentem pecuniae vim nactus ex hostibus vir ut forti animo, ita minime sordido, opimam adeo praedam ex aequo militibus divisit.